# NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA

F. G. JACOBS

prednesené 24. februára 2005 [1]

1. Táto vec sa týka žaloby, ktorú podal poistený proti svojim poistiteľom s cieľom získať poistné plnenie v zmysle poistnej zmluvy z dôvodu jeho zodpovednosti voči poškodenému, v súvislosti s ktorou poistitelia navrhujú, aby ako ďalší účastník pristúpil do konania ďalší poistiteľ, ktorý poškodeného údajne poistil pre prípad tej istej poistnej udalosti.

2. Hlavnou otázkou je, či sa na účely uplatnenia Bruselského dohovoru [2] na túto situáciu vzťahujú pravidlá, ktoré upravujú súdnu právomoc vo veciach týkajúcich sa poistenia, alebo osobitné ustanovenie upravujúce ručiteľskú žalobu a návrh na pristúpenie ďalšieho účastníka do konania.

3. V prípade, že sa uplatňuje toto osobitné ustanovenie, vyvstáva ďalšia otázka týkajúca sa podmienok jeho uplatnenia.

## Bruselský dohovor

4. Bruselský dohovor upravuje súdnu právomoc a výkon rozhodnutí v občianskych a obchodných veciach. Hlava II vymedzuje súdnu právomoc zmluvných štátov. Článok 2 upravuje všeobecné pravidlo, podľa ktorého majú právomoc súdy zmluvného štátu, v ktorom má žalovaný bydlisko. Ďalej sú uvedené výnimky z tohto pravidla, podľa ktorých majú pri určitých žalobách právomoc iné súdy.

5. Článok 6 ods. 2 upravuje výnimku vo vzťahu k ručiteľskej žalobe alebo návrhu na pristúpenie ďalšieho účastníka do konania. Podľa tohto ustanovenia osobu, ktorá má bydlisko v zmluvnom štáte, možno žalovať „v súvislosti s ručiteľskou žalobou alebo návrhom na pristúpenie ďalšieho účastníka do konania na súde, na ktorom sa vedie hlavné konanie, ak sa toto nezačalo výlučne s úmyslom vyňať ju z právomoci súdu, ktorý by inak mal právomoc“ [*neoficiálny preklad*].

1 — Jazyk prednesu: angličtina

2 — Z 27. septembra 1968 o súdnej právomoci a výkone rozhodnutí v občianskych a obchodných veciach [*neoficiálny preklad*]. Úplné znenie dohovoru, zmenené a doplnené štyrmi nasledujúcimi dohovormi o pristúpení je uverejnené v Ú. v. ES C 27, 1998, s. 1. Od 1. marca 2002 (po uplynutí obdobia relevantného pre túto vec) bol s výnimkou platnosti pre Dánsko a určité zámorské územia iných členských štátov Dohovor nahradený nariadením Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (Ú. v. ES L 12, 2001, s. 1, Mim. vyd. 19/004, s. 42).

6. Hlava II oddiel 3 upravuje súdnu právomoc vo veciach poistenia. Ide o nasledujúce ustanovenia:

„*Článok 7*

Vo veciach poistenia sa súdna právomoc určí podľa tohto oddielu bez toho, aby boli dotknuté ustanovenia článku 4 a článku 5 bod 5.

*Článok 8*

Poistiteľa, ktorý má bydlisko v zmluvnom štáte, možno žalovať:

1. na súdoch štátu, kde má bydlisko, alebo

2. v inom zmluvnom štáte, na súdoch s miestnou príslušnosťou určenou podľa bydliska poistníka, alebo

3. ak ide o spolupoistiteľa, tak na súdoch zmluvného štátu, v ktorom bola proti hlavnému poistiteľovi podaná žaloba.

*Článok 9*

Pri poistení zodpovednosti alebo pri poistení nehnuteľného majetku možno poistiteľa okrem toho žalovať na súdoch príslušných podľa miesta, kde došlo k poistnej udalosti. To isté platí v prípade, ak je hnuteľný a nehnuteľný majetok poistený v tej istej poistnej zmluve a došlo k ich poškodeniu tou istou nepredvídanou udalosťou.

*Článok 10*

Pri poistení zodpovednosti môže poistiteľ vstúpiť do konania, ktoré sa začalo na základe žaloby poškodeného proti poistenému, ak to pripúšťa právo zmluvného štátu, ktorého súd koná.

Ustanovenia článkov 7, 8 a 9 sa uplatnia na žaloby, ktoré podal poškodený priamo proti poisťovateľovi, ak sú takéto priame žaloby prípustné.

Ak právo, ktoré sa uplatňuje na takéto priame žaloby, určuje, že poistník alebo poistený môžu vstúpiť do konania, má vo vzťahu k nim právomoc ten istý súd.

*Článok 11*

Bez toho, aby boli dotknuté ustanovenia tretieho odseku článku 10, môže poistiteľ podať žalobu len na súdoch zmluvného štátu, v ktorom má žalovaný bydlisko, bez ohľadu na to, či je tento poistníkom, poisteným alebo osobou oprávnenou na poistné plnenie.

Ustanovenia tohto oddielu nemajú vplyv na právo podať vzájomný návrh na súd, ktorý v súlade s týmto oddielom prejednáva hlavnú žalobu.

*Článok 12*

Od ustanovení tohto oddielu sa možno odchýliť len na základe dohody o voľbe súdu:

1. ktorá je uzatvorená potom, ako spor vznikol, alebo

2. ktorá umožňuje poistníkovi, poistenému alebo osobe oprávnenej na poistné plnenie podať žalobu na iných súdoch, ako sú súdy uvedené v tomto oddieli, alebo

3. ktorá je uzatvorená medzi poistníkom a poistiteľom, pričom obaja majú bydlisko alebo sa obvykle zdržiavajú v rovnakom zmluvnom štáte, ak táto dohoda dáva právomoc súdom tohto štátu aj pre prípad, ak by k poistnej udalosti došlo v zahraničí, za predpokladu, že takáto dohoda nie je v rozpore s právom tohto štátu, alebo

4. ktorá je uzatvorená s poistníkom, ktorý nemá bydlisko v zmluvnom štáte, okrem prípadov, ak je poistenie povinné alebo sa vzťahuje na nehnuteľný majetok na území zmluvného štátu, alebo

5. ktorá sa týka poistnej zmluvy, pokiaľ sa táto vzťahuje na jedno alebo viacero rizík uvedených v článku 12a.“ [*neoficiálny preklad*]

7. Článok 12a uvádza riziká, ktoré súvisia najmä s komerčnou prepravou tovaru námornými loďami a letecky.

8. Oddiel 8 vymedzuje pravidlá týkajúce sa žalôb podaných na súdoch rôznych zmluvných štátov. Článok 22 v rozsahu, v akom je pre túto vec relevantný, stanovuje:

„Ak sú podané súvisiace žaloby na súdoch rôznych zmluvných štátov, môže každý súd, ktorý nezačal konanie ako prvý, prerušiť konanie dovtedy, kým sú tieto veci v štádiu konania na prvom stupni.

...

Na účely tohto článku sú žaloby považované za súvisiace, ak sú navzájom tak úzko spojené, že je vhodné o nich konať a rozhodnúť spoločne, aby sa predišlo riziku nezlučiteľných rozsudkov v dôsledku samostatných konaní." [*neoficiálny preklad*]

**Skutkový stav a konanie**

9. Soptrans je spoločnosť so sídlom v Boulou, Francúzsko, ktorá vlastní parkovisko, na ktorom zhromažďuje nové autá určené na predaj a dopravu v Európe. V tejto súvislosti je poistená pre prípad škody spôsobenej na týchto vozidlách u spoločností GIE Réunion européene, AXA, Winterthur, Le Continent a napokon u Assurances Mutuelles de France, pričom všetky majú sídlo vo Francúzsku.

10. Dňa 13. augusta 1990 poškodilo krupobitie niekoľko vozidiel zhromaždených na uvedenom parkovisku, ktoré vlastnila General Motors España (ďalej len „GME"), ktorej poistiteľ Zurich España má sídlo v Španielsku. Potom, ako GME podala v Španielsku žalobu, uzavreli GME a Soptrans súdny zmier, podľa ktorého mal Soptrans zaplatiť 120 miliónov pesiet ako náhradu škody vzniknutej GME.

11. Následne podal Soptrans žalobu proti svojim poistiteľom na Tribunal de grande instance de Perpignan, ktorou sa domáhal výplaty poistného plnenia z dôvodu jeho zodpovednosti za škodu. Poistitelia však zasa žiadali, aby do konania pristúpil Zurich España ako ďalší účastník na základe článku L 121-4 francúzskeho zákona o poistení, ktorý upravuje súčasné krytie toho istého poistného rizika viacerými poistnými zmluvami. Zurich España tvrdil, že právomoc majú súdy v Barcelone, kde sa nachádza jeho sídlo.

12. Rozsudkom z 5. februára 2001 o odvolaní proti rozhodnutiu súdu v Perpignan, Cour d'appel de Montpellier, rozhodol, že Zurich España nemôže pristúpiť do konania pred francúzskymi súdmi ako ďalší účastník.

13. Poistitelia Soptrans (ďalej len „odvolatelia") sa proti tomuto rozsudku odvolali na Cour de cassation, ktorý prerušil konanie a podal návrh na začatie konania o nasledujúcich prejudiciálnych otázkach:

„1. Vzťahuje sa hlava II oddiel 3 Bruselského dohovoru z 27. septembra 1968, zmeneného a doplneného Dohovorom o pristúpení z roku 1978, na ručiteľskú žalobu alebo na návrh na pristúpenie ďalšieho účastníka do konania medzi poistiteľmi, ktoré je založené na údajnom viacnásobnom poistení alebo spolupoistení a nie na zmluve o zaistení?

2. Je článok 6 ods. 2 uplatniteľný pri určení súdnej právomoci v prípade ručiteľskej žaloby alebo návrhu na pristúpenie ďalšieho účastníka do konania medzi poistiteľmi a ak áno, je podmienkou takéhoto uplatnenia súvislosť medzi jednotlivými žalobami v zmysle článku 22 dohovoru alebo aspoň dôkaz, že medzi takýmito žalobami jestvuje dostatočná súvislosť, a teda že voľbu súdu nemožno považovať za zneužívanie?"

14. Písomné pripomienky predložili odvolatelia, Zurich España, Komisia, francúzska vláda a talianska vláda. Všetci s výnimkou talianskej vlády boli prítomní na pojednávaní.

## O prvej otázke

15. Účastníci konania majú rozdielne názory na to, či sa hlava II oddiel 3 dohovoru vzťahuje na ručiteľskú žalobu alebo návrh na pristúpenie ďalšieho účastníka do konania medzi poistiteľmi, ktoré sa týka viacnásobného poistenia alebo spolupoistenia. Odvolatelia, Komisia a Taliansko tvrdia, že oddiel 3 nie je v tomto prípade uplatniteľný, kým Zurich España a Francúzsko tvrdia opak.

16. Domnievam sa, že napriek široko formulovanému zneniu článku 7 pravidlá obsiahnuté v tomto oddieli nie sú uplatniteľné na konanie medzi poistiteľmi.

17. Toto stanovisko má oporu vo všetkých hmotnoprávnych ustanoveniach tohto oddielu a predovšetkým v článkoch 8, 10 a 12, ktoré zjavne upravujú žalobu podanú poistníkom, poisteným alebo poškodeným a v článku 11, ktorý upravuje žaloby podané proti poistníkovi, poistenému alebo osobe oprávnenej na poistné plnenie.

18. V prospech tohto stanoviska ďalej svedčí judikatúra Súdneho dvora a to v tom zmysle, že účelom tohto oddielu, rovnako ako mnohých ostatných osobitných pravidiel v dohovore, je ochrana slabšieho účastníka konania, v tomto prípade „poisteného, ktorý je spravidla postavený pred vopred vypracovanú zmluvu, ktorej podmienky už nemožno upraviť, a ktorý má z ekonomického hľadiska postavenie slabšieho [3] alebo „účastníka konania, ktorého možno považovať za ekonomicky slabšieho alebo menej skúseného v právnych otázkach v porovnaní s druhou stranou poistnej zmluvy" [4]. Neviem si predstaviť okolnosti, za ktorých by profesionálny poistiteľ mohol na účel domáhania sa ochrany, akú poskytuje tento oddiel, tvrdiť, že má vo vzťahu k inému poistiteľovi takéto postavenie slabšieho.

19. Čo sa týka konania vo veci samej, bolo preto v úplnom súlade s oddielom 3, keď si Soptrans zvolil príslušný súd.

20. Z tohto pohľadu je možné poukázať na to, že v rámci konania, ktoré patrí do pôsobnosti tohto oddielu, článok 8 ods. 3 a článok 10 umožňujú, aby poistiteľ, ktorý môže byť vyzvaný, aby prispel k náhrade ušlého zisku alebo škody, vstúpil do konania prebiehajúceho pred súdom, ktorý vo vzťahu k nemu nemá súdnu právomoc určenú na základe jeho bydliska.

21. Je pravdou, že ani jedno z uvedených ustanovení neupravuje také okolnosti, aké sú dané v tejto veci. Článok 8 ods. 3 sa vzťahuje na spolupoistiteľa a napriek formulácii otázky vnútroštátneho súdu sa zdá zjavné, že vzťah medzi odvolateľmi a Zurich España v tejto veci nie je vzťahom spolupoistenia v zmysle ustanovení dohovoru [5]. Článok 10 odkazuje na žaloby podané poškodeným.

22. Je však zjavné, že nie je v rozpore so schémou tohto oddielu, aby poistiteľ pristúpil ako ďalší účastník do konania na strane žalovaného, ktoré sa začalo na základe žaloby podanej iným účastníkom konania, ako je poistiteľ.

23. Nakoniec, aj ak by sme mali za to, že oddiel 3 sa pri izolovanom posudzovaní uplatňuje na návrh na pristúpenie ďalšieho účastníka do konania medzi odvolateľmi a Zurich España — a už som uviedol, že som presvedčený, že toto ustanovenie sa neuplatňuje vo vzťahu ku konaniam medzi poistiteľmi — len článok 11, ktorý obmedzuje právo poistiteľa zvoliť si súd, na ktorý podá žalobu, by mohol vyžadovať, aby táto

3 — Rozsudok zo 14. júla 1983, Gerling Konzern Speziale Kreditversicherung AG a i./Amministrazione del Tesoro dello Stati, 201/82, Zb. s. 2503, bod 17.

4 — Rozsudok z 13. júla 2000, Group Josi, C-412/98, Zb. s. I-5925, bod 65.

5 — Pozri Schlosserovu správu o Dohovore o pristúpení Dánskeho kráľovstva, Írska a Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska k Dohovoru o súdnej právomoci a výkone súdnych rozhodnutí v občianskych a obchodných veciach a k Protokolu o jeho výklade Súdnym dvorom (Ú. v. ES C 59, 1979, s. 71, bod 149).

žaloba bola podaná na súdoch určených podľa sídla Zurich España.

24. Avšak po prvé, článok 11 uvádza len žalovaných, ktorí sú poistníci, poistení alebo osoby oprávnené na poistné plnenie, po druhé, súd si zvolil Soptrans, a nie odvolatelia, a po tretie, článok 11 len znovu stanovuje všeobecné pravidlo bydliska žalovaného, vyjadrené v článku 2 [6]; ktoré je, pokiaľ ide o návrh na pristúpenie ďalšieho účastníka do konania, viazané na článok 6 ods. 2. Toto ustanovenie je predmetom druhej otázky.

25. Odpoveďou na prvú otázku teda je, že ručiteľská žaloba alebo návrh na pristúpenie ďalšieho účastníka do konania medzi poistiteľmi, ktoré je založené na údajnom viacnásobnom poistení, nie je predmetom úpravy ustanovení týkajúcich sa poistenia v hlave II oddieli 3 Bruselského dohovoru.

**O druhej otázke**

26. V druhej otázke sa vnútroštátny súd pýta, či sa článok 6 ods. 2 dohovoru uplatňuje pri určovaní súdnej právomoci v prípade ručiteľskej žaloby alebo návrhu na pristúpenie ďalšieho účastníka do konania medzi poistiteľmi a ak áno, či je jeho uplatnenie podmienené súvislosťou medzi jednotlivými žalobami v zmysle článku 22 alebo dôkazom, že jestvuje dostatočná súvislosť medzi takýmito žalobami a teda, že voľbu súdu nemožno kvalifikovať ako zneužívanie.

27. Alternatívny návrh Zurich España podaný pre prípad rozhodnutia, že oddiel 3 nie je uplatniteľný, spočíva v tom, že požiadavky článku 6 ods. 2 nie sú v tejto veci splnené, a toto ustanovenie preto nie je uplatniteľné. Odvolatelia, Komisia a Taliansko na druhej strane tvrdia, že článok 6 ods. 2 sa má uplatniť.

28. Jednotlivé tvrdenia sa dotýkajú troch aspektov.

29. Po prvé, v súvislosti s podmienkou, že hlavná žaloba nemôže byť podaná výhradne na účely vyňatia ďalšieho účastníka konania z právomoci súdu, ktorý by mal v tejto veci právomoc, Zurich España na pojednávaní uviedla, že odvolatelia navrhli, aby bola vyňatá z právomoci španielskych súdov, tým, že Soptrans usmernili, aby sa vyhol podaniu žaloby na tieto súdy.

6 — Pozri návrh generálneho advokáta Fennelly v Group Josi, uvedenom v poznámke pod čiarou 4, bod 30.

30. Toto je však je skutková otázka, s ktorou sa musia zaoberať vnútroštátne súdy. Ak by bolo jediným cieľom voľby súdu vyňatie Zurich España z právomoci príslušného súdu, je zjavné, že článok 6 ods. 2 by vo svojom znení nemohol byť uplatniteľný.

31. Po druhé je sporné, či je uplatnenie článku 6 ods. 2 podmienené súvislosťou medzi hlavnou žalobou a ručiteľskou žalobou alebo návrhom na pristúpenie ďalšieho účastníka do konania, ktorá je dostačujúca na to, aby boli splnené podmienky článku 22 alebo, aby bolo možné určiť, že voľbu súdu nemožno kvalifikovať ako zneužívanie.

32. V súvislosti s prvým aspektom súhlasím s tvrdením, že ak žalovaný podá ručiteľskú žalobu alebo návrh na pristúpenie ďalšieho účastníka do konania, je medzi takýmto pristúpením a hlavnou žalobou neodmysliteľná súvislosť. Ako tvrdí Komisia, táto súvislosť spočíva v záujme, ktorý môže mať pôvodný žalovaný pri snahe o získanie ručenia alebo iného zabezpečenia vo vzťahu k následkom hlavnej žaloby.

33. V každom prípade sa zdá jasné, že jestvuje neodmysliteľná súvislosť medzi žalobou proti poistiteľovi o poskytnutie poistného plnenia v dôsledku vzniku poistnej udalosti na jednej strane a konaním, v ktorom tento poistiteľ žiada účasť na plnení od iného poistiteľa, ktorý má údajne poskytnúť krytie pre prípad tej istej poistnej udalosti, na druhej strane.

34. Na tomto základe si nemyslím, že je nevyhnutné vyžadovať ešte užšiu súvislosť v zmysle článku 22 či v inom zmysle. Z tohto dôvodu nie sú na posúdenie danej veci potrebné návrhy týkajúce sa presnej povahy tejto súvislosti.

35. V súvislosti s druhým aspektom možno uviesť, že existencia alebo absencia úmyslu vyňať účastníka konania z právomoci príslušného súdu nezávisí od súvislosti medzi hlavnou žalobou a ručiteľskou žalobou alebo návrhom na pristúpenie ďalšieho účastníka do konania a podľa môjho názoru nemá význam tieto dve kritériá spájať.

36. Zurich España aj tak uvádza zistenie odvolacieho súdu v Montpellier, že ne-

jestvuje riziko, že hlavné konanie a konanie po pristúpení ďalšieho účastníka do konania by mohli vyústiť do protichodných rozsudkov.

37. No ako som už uviedol, domnievam sa, že konania tohto druhu spolu neodmysliteľne súvisia a že kritériá článku 22 — ktoré zahŕňajú riziko nezlučiteľných rozsudkov — nie sú relevantné. V každom prípade je potrebné poukázať na to, že článok 22 len umožňuje súdom, bez toho, aby to od nich vyžadoval, aby prerušili konanie alebo odmietli právomoc — čo neplatí pre súd, na ktorom bola podaná prvá žaloba.

38. Po tretie, niektorí účastníci konania skúmajú, či ručiteľská žaloba alebo návrh na pristúpenie ďalšieho účastníka do konania môže byť vnútroštátnymi procesnými pravidlami o prípustnosti vylúčený z pôsobnosti článku 6 ods. 2.

39. Odvolatelia, Komisia a Taliansko v tejto súvislosti poukazujú na vyjadrenie Súdneho dvora vo veci Hagen, že „v súvislosti s ručiteľskou žalobou článok 6 ods. 2 len určuje, ktorý súd má právomoc, a neupravuje podmienky prípustnosti, ktoré možno takto správne nazvať", a že „v súvislosti s procesnými pravidlami je nevyhnutné odkázať na vnútroštátne pravidlá uplatniteľné vnútroštátnym súdom" [7].

40. Odvolatelia poukazujú na to, že článok 325 francúzskeho Občianskeho procesného poriadku stanovuje, že návrh na pristúpenie ďalšieho účastníka do konania je prípustný len vtedy, ak dostatočne úzko súvisí s nárokmi účastníkov hlavného konania.

41. Je zjavné, že vnútroštátne procesné pravidlá môžu obmedziť možnosť podať návrh na pristúpenie ďalšieho účastníka do konania na súd, ktorý má právomoc konať o hlavnej žalobe.

42. Avšak z rozsudku Hagen [8] vyplýva, že vnútroštátne súdy nemôžu uplatniť vnútroštátne pravidlá o prípustnosti, ak by tieto pravidlá mali za následok obmedzenie uplatniteľnosti pravidiel súdnej právomoci, stanovených v dohovore.

7 — Rozsudok z 15. mája 1990, Hagen/Zeehange, C-365/88, Zb. s. I-1845, body 18 a 19.

8 — V bode 20.

43. Článok 6 ods. 2 sa preto uplatňuje pri určovaní súdnej právomoci v prípade ručiteľskej žaloby alebo návrhu na pristúpenie ďalšieho účastníka do konania medzi poistiteľmi podľa ich definície vo vnútroštátnych procesných pravidlách. Vzhľadom na neodmysliteľnú súvislosť medzi touto žalobou a hlavnou žalobou, je jedinou podmienkou jeho uplatnenia absencia dôkazov, ktoré by preukazovali, že hlavná žaloba bola podaná výhradne s cieľom vyňatia žalovaného v rámci ručiteľskej žaloby alebo návrhu na pristúpenie ďalšieho účastníka do konania z právomoci príslušného súdu.

## Návrh

44. Z týchto dôvodov sa domnievam, že Súdny dvor by mal na otázky predložené Cour de cassation odpovedať takto:

„1. Na ručiteľskú žalobu alebo na návrh na pristúpenie ďalšieho účastníka do konania medzi poistiteľmi, ktoré sa zakladajú na údajnom viacnásobnom poistení, sa nevzťahujú ustanovenia týkajúce sa poistenia podľa hlavy II oddielu 3 Bruselského dohovoru z 27. septembra 1968 v znení zmien a doplnení.

2. Článok 6 ods. 2 tohto dohovoru sa uplatňuje pri určení súdnej právomoci v prípade ručiteľskej žaloby alebo návrhu na pristúpenie ďalšieho účastníka do konania medzi poistiteľmi podľa ich definície vo vnútroštátnych procesných pravidlách. Takéto uplatnenie je podmienené len skutočnosťou, že nejestvuje dôkaz, ktorý by preukazoval, že hlavná žaloba bola podaná výlučne na účel vyňatia žalovaného v rámci ručiteľskej žaloby alebo návrhu na pristúpenie ďalšieho účastníka do konania z právomoci príslušného súdu.

Vnútroštátne pravidlá upravujúce prípustnosť sa môžu uplatniť len v prípade, ak neobmedzujú účinnosť dohovoru."